Stockholm, 18 juli 2025

Riksdagsförvaltningen
100 12 Stockholm
registrator.riksdagsforvaltningen@riksdagen.se

Remiss av betänkandet Ledamot i fokus (2024/25:URF1), dnr 62-2023/24

Transparency International Sverige (TI Sverige) har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på betänkandet Ledamot i fokus (2024/25:URF1).

Vi noterar inledningsvis att ledamotens perspektiv har varit i fokus för betänkandet och det har ansetts vara särskilt viktigt att lyfta fram ledamöternas förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag. Samtidigt påpekar kommittén att det varit angeläget att värna de demokratiska aspekterna och förtroendet för riksdagen och dess ledamöter. Våra kommentarer fokuserar på det senare.

Grundläggande utgångspunkter för stödet till den parlamentariska processen och ledamotskapet

Vi instämmer i kommitténs bedömning att för att upprätthålla förtroendet i förhållande till väljarna och allmänheten är det viktigt att det stöd som ges inte uppfattas som överdrivet förmånligt eller omotiverat gynnsamt. **TI Sverige anser dock att det är en central fråga att ledamöterna agerar med hög integritet och inte heller, på olika sätt som skett, använder sig av kreativa tolkningar av regelverket för att kunna ta del av t.ex. tilläggsersättningar för egen och otillbörlig vinning.** Grundersättningen, inkl. traktamenten, ger idag en god ersättning för uppdraget som riksdagsledamot. Utgångspunkten för specifika tillägg och kompletterande ersättningar bör därför vara att de ska användas restriktivt och vara föremål för särskilt stöd och riskbaserad granskning av Riksdagsförvaltningen. Vi instämmer i bedömningen att det är viktigt att det finns fungerande information och kommunikation i frågor om stödets utformning och omfattning – både för ledamöterna och allmänheten.

Registret över ledamöternas åtaganden och ekonomiska intressen

Kommittén föreslår att en uppgift om en fastighetsbeteckning inte längre ska registreras i det ekonomiska registret för det fall en ledamot helt eller delvis äger en näringsfastighet. I stället ska endast förekomsten av ett sådant ägande registreras. Kommittén framhåller att en viktig del i ett demokratiskt samhälle är att riksdagens ledamöter kan fullgöra sitt uppdrag under trygga former, och kommittén anser att skyddet mot hot och våld för riksdagens ledamöter bör stärkas. Det här är något som kommittén anser även måste beaktas i samband med att ledamöternas åtaganden och ekonomiska intressen registreras.

Kommittén påminner vidare om att när lagen om registrering av riksdagsledamöters åtaganden och ekonomiska intressen infördes uttalade konstitutionsutskottet att all slags personregistrering aktualiserar starka och legitima krav på att omsorgen om den personliga integriteten ska väga tungt. Utskottet ansåg att även om skyddet för den personliga integriteten också för riksdagsledamöter självfallet bör ligga på en hög nivå måste det i ett öppet samhälle accepteras att en riksdagsledamot i frågor som rör denna person i hans eller hennes egenskap av en offentlig person bör tåla en något större insyn än vad som kan krävas av enskilda personer i övrigt. Konstitutionsutskottet framhöll att det sagda endast tar sikte på insyn i sådana frågor som har anknytning till ledamotsuppdraget och har ett tydligt allmänt intresse.

Kommittén påpekar att vissa uppgifter som rör ledamöterna måste behandlas med särskild omsorg för att det inte ska uppkomma otillbörliga intrång i enskilda ledamöters personliga integritet. En uppgift om en fastighetsbeteckning för en näringsfastighet som en ledamot äger är, enligt kommittén, ett exempel på en sådan uppgift eftersom det inte går att utesluta att det förekommer situationer där en riksdagsledamot äger en näringsfastighet och samtidigt är bosatt på den. En uppgift om en fastighetsbeteckning bör i sådana fall kunna jämställas med en uppgift om ledamotens privatbostad.

TI Sverige **saknar en bedömning av i vilken utsträckning detta de facto i dagsläget är ett problem.** Att helt undanta informationen om vilken näringsfastighet ledamoten äger **står inte i proportion till allmänintresset och förebyggandet av möjliga intressekonflikter**. I den mån bestämmelsen av integritetsskäl fortsatt anses behöva ändras **bör det i stället införas en undantagsbestämmelse, som ger en ledamot en möjlighet att avstå från att uppge exakt fastighetsbeteckning, om man också är fullbokförd på samma adress som fastigheten.**

Kommittén konstaterar vidare att det finns ett finns ett stort medialt intresse för det ekonomiska registret. Riksdagens kammarkansli får löpande in förfrågningar från journalister som vill ta del av hela eller delar av registret. TI Sverige har bl.a. vid möte med talmannen och med konstitutions-utskottets ordförande **pekat på att Sverige, jämfört med andra länder, ligger efter i att aktivt publicera innehållet i det ekonomiska registret öppet och tillgängligt för alla digitalt**. **Vi har därför föreslagit, och påminner igen om, att det behöver vidtas nödvändiga åtgärder för att en sådan publicering kan ske under 2025 och senast före valet 2026.** TI Sverige bidrar gärna aktivt i det arbetet. Givet det konstaterade stora intresse som finns för det ekonomiska registret så skulle, förutom en mer tidsenlig och transparent hantering av det ekonomiska registret, en on-line version också kunna spara resurser för Riksdagsförvaltningen.

Uppförandekoden för ledamöterna i Sveriges riksdag
Sedan den 1 januari 2017 finns nuvarande Uppförandekod för ledamöterna i Sveriges riksdag. Talmanspresidiet och partigruppernas ledare bekräftade uppförandekoden den 12 oktober 2022. Uppförandekoden sammanfattar de regelverk och värden som är centrala i ledamotsuppdraget. Kommittén påpekar att koden utgör på så sätt en gemensam etisk grund för uppdraget som ledamot. Som en allmän utgångspunkt anges i uppförandekoden bl.a. att riksdagens ledamöter i sitt uppdrag ska agera för att främja allmänintresset och inte utnyttja sin ställning för personlig vinning. Uppdraget ställer höga krav på integritet, och situationer som kan skada folkets förtroende för riksdagen bör undvikas.

Kommittén konstaterar samtidigt att aktiviteten och komplexiteten i riksdagsarbetet har ökat, bl.a. genom fler omfattande och komplicerade riksdagsärenden, en ökad sammanträdestid i både kammaren och utskotten, nya uppgifter för riksdagen och fler ärenden som kräver en skyndsam riksdags-behandling. Till detta kommer förändringar i omvärlden, såsom en ökad globalisering och digitalisering samt ett förändrat säkerhetsläge, vilket får konsekvenser både för riksdagen och för samhället i övrigt.

Givet ovanstående förändringar och den ökade komplexiteten, inte minst vad gäller omvärlden och säkerhetsläget, anser TI Sverige att uppförandekoden behöver ses över. Översynen bör inledas under hösten 2025 så att det finns en uppdaterad uppförandekod färdig före valet 2026. För uppdraget föreslår vi att det tillsätts en parlamentarisk sammansatt kommitté som leds av talmannen. Kommittén bör bistås av en expertgrupp med bred representation från offentlig och privat sektor liksom civilsamhället.

Ulrik Åshuvud
Generalsekreterare